

**مجموعه قوانین، مقررات و آیین نامه های
مرتبط با شهر و روستا**

مؤلفین:

کیومرث محمدپور

مهرانگیز رضایی چمانی

عنوان قراردادی :	ایران. قوانین و احکام - Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآورندگان :	مجموعه قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با شهر و روستا / مؤلفین کیومرث محمدپور، مهرانگیز رضایی چمانی.
مشخصات نشر :	تهران: زعیم، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری :	ج ۱
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۲۴۰-۲۸۱-۳
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
موضوع :	شوراهای اسلامی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع :	Islamic councils -- Law and legislation -- Iran*
موضوع :	شوراهای روستایی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع :	Rural councils -- Law and legislation -- Iran*
موضوع :	شهرداری -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع :	Municipal corporations -- Iran
شناسه افزوده :	رضایی چمانی، مهرانگیز، ۱۳۵۴ - گردآورنده
شناسه روده :	محمدپور، کیومرث، ۱۳۴۹ - گردآورنده
رده بندی Dewey :	KMH۲۹۴۳
رده بندی دیویی :	۳۴۲/۵۵۰۹
شماره کتابشناسی :	۵۶۸۸۸۶۲

مجموعه قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با شهر و روستا

مؤلفین: کیومرث محمدپور، مهرانگیز رضایی چمانی

ناشر: زعیم

ناظر چاپ: صالح خوارزمی

طراح جلد: عرفان محمدپور

مدیر اجرایی: امیرحسین محمدپور

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

انتشارات زعیم

مرکز بخش

تهران - میدان انقلاب - کوچه شهید جنتی بن بست فرسار - پلاک ۲ - طبقه ۳

انتشارات زعیم ۸۰ و ۶۶۹۲۰۰۶۰ - ۰۹۳۶۳۸۲۳۴۴۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: اسناد بالادستی مرتبط با شهروروستا.....	۱۵
از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۷
سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴.....	۲۰
از قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور.....	۲۱
قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مرتبط با شهر وروستا.....	۲۷
اساسنامه سازمان شهرداری و دهیاریهای کشور.....	۴۷
فصل دوم: تقسیمات کشوری.....	۵۳
قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری.....	۵۵
قانون استفساریه ماده ۱۳ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری.....	۶۰
قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرت و نحوه تعیین آنها.....	۶۱
قانون تفسیر بند ۳ ماده واحده قانون الحاق یک بند و ۲ تبصره به عنوان بند ۳ به ماده ۹۹ قانون.....	۶۵
ماده ۹۹ قانون شهرداریها.....	۶۵
فصل سوم: شورای اسلامی شهروروستا.....	۶۷
قانون اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران.....	۶۹
قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران.....	۷۵
آیین نامه اجرایی ماده (۸۰) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران.....	۱۱۵
آیین نامه اجرایی ماده (۱۹۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران.....	۱۱۷
آیین نامه تشکیلاتی کارکنان دبیرخانه شوراهای اسلامی کشور.....	۱۲۶
قانون اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی و اصلاح قانون تغییر عنوان اعضای شوراهای اسلامی.....	۱۲۸
آیین نامه اجرایی قانون تغییر عنوان اعضای شوراهای اسلامی روستاهایی که به شهر تبدیل شده‌اند.....	۱۲۹
آیین نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی روستا و نحوه انتخاب دهیار.....	۱۳۱
آیین نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی شهرها.....	۱۴۱
آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی روستا و بخش.....	۱۴۹
آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهرستان، استان و شورای عالی استانها.....	۱۶۷
آیین نامه داخلی شورای اسلامی روستا.....	۱۷۱
آیین نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک.....	۱۷۶
آیین نامه سفر اعضای شوراهای اسلامی محلی به خارج از کشور.....	۱۸۲
آیین نامه نحوه پرداخت حق جلسه و مزایا به اعضای شوراهای اسلامی.....	۱۸۴
تعیین نصاب معاملات سال ۱۳۹۸ موضوع ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات (تصویبنامه هیأت وزیران).....	۱۸۷

۱۸۹	فصل چهارم: سازمان و تشکیلات دهیاریها
۱۹۱	اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیاری ها
۱۹۹	قانون تأسیس دهیاریهای خودکفا در روستاهای کشور
۲۰۰	آیین نامه استخدامی دهیاریهای کشور
۲۰۳	قانون ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان
۲۰۴	اصلاح قانون ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان
۲۰۵	فصل پنجم: امور مالی دهیاریها
۲۰۷	قانون محاسبات عمومی کشور
۲۴۴	قانون مالیات بر ارزش افزوده
۲۶۶	قانون هدفمند کردن یارانه ها
۲۸۳	فصل چهارم - مقررات، مناقشات
۲۸۹	آیین نامه اجرای ماده (۱۲۱) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران
۲۹۲	آیین نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک
۲۹۸	آیین نامه مالی و معادلاتی مربوط به اعتبارات جاری مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی
۳۰۱	آیین نامه نحوه نظارت بر صرف کتب های پرداختی به موسسات غیر دولتی
۳۰۳	آیین نامه مالی دهیاری ها
۳۲۱	فصل ششم: مقررات ملی ساختمان در روستا
۳۳۸	آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان
۳۸۴	آیین نامه اجرایی ماده (۳۳) قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان
۳۹۳	آیین نامه اجرایی ماده ۲۷ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان
۳۹۶	قانون اصلاح ماده (۱۰۱) قانون شهرداری
۳۹۸	آیین نامه طرح ساختمان در برابر زلزله
۳۹۹	آیین نامه مقاومت سازی ساختمان ها در برابر زلزله
۴۰۲	اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۴۰۶	آیین نامه اجرایی قانون اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۴۱۰	آیین نامه اجرایی تهیه و تصویب طرح های هادی روستایی بر اساس ماده ۷ اساسنامه بنیاد مسکن
۴۱۶	آیین نامه استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها
۴۱۹	آیین نامه نصاب اراضی قابل واگذاری به فعالیت های مختلف در خارج از حریم شهرها و روستاها
۴۲۲	آیین نامه قانون دفاتر اسناد رسمی مصوب سال ۱۳۱۷ وزارت دادگستری
۴۲۴	قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی
۴۳۱	آیین نامه قانون دفاتر اسناد رسمی مصوب سال ۱۳۱۷ وزارت دادگستری
۴۳۳	فصل هفتم: بیمه روستایی
۴۳۵	قانون بیمه بیکاری
۴۴۱	آیین نامه اجرایی قانون بیمه بیکاری
۴۴۶	موارد اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون بیمه بیکاری
۴۴۷	قانون بیمه محصولات کشاورزی
۴۴۸	آیین نامه بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر
۴۵۴	قانون بیمه کارگزاران مخابرات روستایی

فصل هشتم: حمل و نقل روستایی ۴۵۵

قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن ۴۵۷

آئین‌نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن ۴۶۰

تصویب آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن ۴۶۳

آیین‌نامه تشکیل کمیسیون ایمنی راه‌های کشور ۴۶۸

آیین‌نامه ساماندهی حمل و نقل عمومی روستایی ۴۷۱

قانون منع احداث بنا و ساختمان در طرفین خطوط لوله انتقال گاز ۴۷۳

آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی، ۴۷۴

اصلاح آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های زهکشی .. ۴۷۹

فصل نهم: محیط زیست و پسماند روستایی ۴۸۱

ابلاغ سیاست کلی محیط زیست ۴۸۴

قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع ۴۸۶

قانون حفظ حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور ۵۰۷

آیین‌نامه اجرایی ماده قانون حفاظت و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور ۵۰۹

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۵۱۱

قانون اصلاح قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۵۱۷

قانون مدیریت پسماندها ۵۱۸

آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند ۵۲۴

آیین‌نامه توسعه فضاهای ورزشی در مناطق روستایی ۵۳۲

فصل دهم: اراضی روستایی ۵۳۷

سیاست‌های کلی «منابع طبیعی» ۵۳۹

قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها ۵۳۹

قانون صدور اسناد مالکیت اراضی مشمول اصلاحات ارضی در روستاها و شهرهای مشمول ۵۴۴

آیین‌نامه اجرایی قانون صدور اسناد مالکیت اراضی مشمول اصلاحات ارضی در روستاها و شهرهای مشمول ۵۴۵

آیین‌نامه اجرایی صدور اسناد مالکیت اراضی کشاورزی ۵۴۶

مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در مورد اصلاحات ارضی ۵۴۸

رای دیوان عدالت اداری در خصوص اجرای مقررات اصلاحات ارضی ۵۲۹ ۵۴۹

نحوه واگذاری زمین روستایی ۵۵۱

قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی ۵۵۳

آیین‌نامه اجرایی بند (م) ماده (۱۹۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۵۶۹

ماده ۱۹۴ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۵۷۲

قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن ۵۷۶

آیین‌نامه اجرایی قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن ۵۷۹

۵۸۳	فصل یازدهم: آب و آبیاری
۵۸۵	از قانون توزیع عادلانه آب
۵۸۷	قانون تشکیل شرکت های آب و فاضلاب روستایی
۵۸۹	قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری
۵۹۱	آیین نامه اجرایی قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه بهره برداری
۵۹۷	آیین نامه اجرایی مواد (۲) و (۳) قانون توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی در کشور
۶۰۰	لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور
۶۰۲	قانون مجازات اخلال کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور
۶۰۳	از قانون مجازات اسلامی

۶۰۵	فصل دوازدهم: تعاون و مشارکت
۶۰۷	اصل ۴۴ قانون اساسی
۶۰۸	قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی
۶۱۰	آیین نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری
۶۱۷	تصویب نامه در خصوص تشکیل شرکت های سهامی زراعی توسط مالکین قانونی
۶۱۹	آیین نامه نحوه ایجاد مجتد های صفی
۶۲۲	اساسنامه شرکت تعاونی دهیاری ها - کشور تصویب شده
۶۲۷	اساسنامه شرکت تعاونی تولید روستایی

۶۵۹	فصل سیزدهم: میراث فرهنگی و گردشگری
۶۶۱	اصل ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی
۶۶۲	قانون راجع به حفظ آثار ملی
۶۶۷	قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی
۶۶۹	آیین نامه اجرایی قانون توسعه صنعتی ایرانگردی و جهانگردی
۶۷۳	قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت، خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ، استفاده از دستگاه فلزیاب
۶۷۴	لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری های غیر مجاز و کاوش
۶۷۵	از قانون مدنی ماده ۲۶
۶۷۵	از قانون تعزیرات: فصل نهم - تخریب اموال تاریخی فرهنگی

۶۷۹	فصل چهاردهم: قوانین و مقررات ایمنی
۶۸۱	قوانین و مقررات آتش نشانی در قوانین دستگاه های اجرایی
۶۸۹	اساس نامه سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهر

۷۰۷	منابع و مآخذ
-----	--------------

پیشگفتار

از نظر حقوقی، جامعه نیازمند وجود قوانین و مقرراتی است که روابط تجاری، اموال، مالکیت، شهرسازی، سیاسی و حتی مسائل خانوادگی را در نظر گرفته و سامان دهد. قوانین و مقررات شهری و روستایی را می‌توان به عنوان یکی از مهم ترین نقاط اتصال بین مدیریت شهری و روستایی و شهروندان قلمداد نمود.

تاریخچه قانونگذاری کشور، نشان می‌دهد که قوانین و مقررات مربوط به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها بر غایت اهمیت بسیار، از ثبات و دوام کمتری در مقایسه با دیگر قوانین موجود، برخوردار بوده و مرتباً دستخوش تغییرات مختلف بوده است.

شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از نهادهای مستقل و عمومی هستند که به منظور اداره امور محلی از قبیل عمران، آبادی، بهداشت و تأمین رفاه و آسایش اهالی شهر و روستا تأسیس شده‌اند و مردم در اداره امور مستقیماً شرکت و خلعت دارند.

وضع قوانین متعدد شهری و روستایی، سالهای متمادی موجب شده است، این قوانین جایگاه ویژه‌ای در مدیریت شهری و روستایی بیابد. از سوی دیگر، علی‌رغم وضع قوانین و مقررات متعدد در چند دهه اخیر، گسترش شهرها و روستاها، توسعه روزافزون صنعت و الکترونیک، موجب شده است که قوانین موجود کفاف عملیات شهرداری‌ها و دهیاریها را نداده و این امر موجب توسل مدیریت شهری و روستایی به وضع قوانین محلی و دستورات محلی مختلف گردد.

بنابراین ضرورت این موضوع ایجاب مینماید اقدام به تدوین قوانین و مقررات شهری و روستایی نمائیم تا در دسترس عموم افرادی که به نوعی درگیر مسائل مدیریت شهری و روستایی می‌باشند قرار گیرد.

مجموعه حاضر شامل قوانین و مقررات مرتبط با مسائل مورد عمل در حوزه مدیریت شهری و روستایی است که امید است مورد توجه و بهره‌برداری کامل مدیران، کارشناسان، شهروندان، سازمانها و نهادهایی که به هر نحوی با مدیریت شهری و روستایی سروکار دارند، قرار گیرد و راه گشایی برای جلب مشارکت کسانی که برای ارتقاء کیفیت زندگی در شهرها و روستاها تلاش می‌کنند، باشد.

همچنین از کلیه محققان و دست‌اندرکاران عرصه مدیریت شهری و روستایی استدعا دارد با ارائه نظرات و پیشنهادات اصلاحی، ما را در ارتقاء هر چه بیشتر محتوی مجموعه حاضر یاری نمایند.

مقدمه

در جهان امروز، شهرها و روستاها در زندگی بشری ابعاد گسترده و پیچیده‌ای یافته‌اند، از یک سو به جهت روح خاص کالبدی، جلوه هزاران سال تلاش و تکاپوی انسان در ابعاد فرهنگی، هنری، معماری، اقتصادی و اجتماعی‌اند و با موجودیت خود در نقش تنظیم کننده روابط عینی اجتماعی شهروندان و اثرگذاری بر زمینه‌های فکری و رفتاری آنان، دارای نقش متفاوتی نسبت به گذشته هستند، از سوی دیگر در دهه‌های اخیر با رشد فناوری‌های جدید، شیوه زندگی شهری به نظام غالب زیست‌جهان تبدیل شده و به عبارت دیگر، فعالیت‌های معیشتی و اقتصادی به صورتی روزافزون خاصی شهری به خود گرفته است.

امروزه مدیریت شهری، روستایی نقش اساسی در پایداری و توسعه یافتگی زندگی شهری و روستایی دارند. با این وجود از گذار مثبت مدیریت شهری و روستایی، مستلزم فراهم آوردن شرایطی است که مهم‌ترین آنها را می‌توان داشتن اختیار و مسئولیت در چارچوب قوانین و مقررات، توانایی تأمین منابع مالی پایدار، مشارکت عمومی دانست.

بر همین اساس مدیریت‌های جامع شهری و روستایی چنان ابعاد متنوع و پیچیدگی عمیقی یافته‌اند که کاربرد آنها بدون آگاهی و بهره‌گیری از قوانین و مقررات مربوطه، ناممکن می‌نماید و یا دست کم اگر هم شدنی باشد، نمی‌تواند به اندازه کافی مفید و پایدار باشد.

مقایسه تطبیقی بین شهرها و روستاهای موفق با شهرها و روستاهای ناموفق، حاکی از آن است که در دنیای معاصر، اداره امور شهرها و روستاها، نه با اتکا بر بهشت و روش‌های سنتی مبتنی بر ذهنیت‌های غیرعلمی (تجربی) مفید است و نه با اتکای صرف بر یک سری آموخته‌های نظری و غیرمشارکت طلبانه. به این ترتیب، آگاهی و بهره‌گیری هدفمند و مشارکتی و کارشناسان شهری و روستایی از قوانین و مقررات این حوزه، پیش شرط بهبود مدیریت شهری و روستایی بشمار می‌آید.

مجموعه قوانین، آیین‌نامه‌ها و مصوبات مندرج در این کتاب برای ایجاد وحدت رویه و نظم بخشی به امور مدیریت شهری و روستایی وضع شده است. این مجموعه مشتمل بر قوانینی است که ناظر بر امور مدیریت شهری و روستایی است و منبع و مأخذ مناسبی است که می‌تواند در اداره امور شهرها و روستاها، مورد استفاده قرار گیرد.

لذا آرزو دارم که استادان ارجمند دانشگاه، دست‌اندرکاران مدیریت شهری و روستایی و دانشجویان محترم و همه استفاده‌کنندگان از این مجموعه، ما را از ارشادات و راهنمایی‌های ارزشمند خود، برای هر چه بهتر و کامل‌تر شدن این مجموعه، محروم ندارند و نظریات گران‌قدر خود را به آدرس ناشر ارسال فرمایید. تا از نظرات و راهنمایی‌های شما با افتخار در بهبود هر چه بیشتر این مجموعه استفاده قرار گیرد.

در خاتمه لازم می‌دانم از انتقادات، یادآوری‌ها، ارشادات و تشویق‌های همه کسانی که کتباً و شفاهاً ما را در این راه مساعدت فرموده‌اند سپاسگزاری کنیم.

کیومرث محمد پور

مهرانگیز رضایی چمانی